

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO
DE

LINGUA CASTELÁ
E
LITERATURA

2º ESO

CURSO 2015-2016

ÍNDICE	2
1. INTRODUCCIÓN	5
-AS COMPETENCIAS BÁSICAS -CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS EN TODOS OS CURSOS DESTA ETAPA EDUCATIVA	
2. OBXECTIVOS XERAIS DE ETAPA	9
3. CONTIDOS	11
4. CRITERIOS DE AVALIACIÓN	17
5. TEMPORALIZACIÓN	19
6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA A OBTENCIÓN DUNHA AVALUACIÓN POSITIVA	20
7. A AVALIACIÓN NA ESO	21
O concepto de avaliación	
Instrumentos de avaliación	
Procedementos de avaliación	
Criterios de corrección	
Criterios de calificación	
8. METODOLOXÍA	25
Principios didácticos xenais	

Principios didácticos de asignatura

Criterios de organización dos contidos

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE 26

Medidas xerais

Medidas específicas

Programas de reforzo para o alumnado de 1º e 2º de ESO: obxectivos, contidos, avaliación, metodoloxía.

Agrupamentos específicos

10. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS 28

Impresos

Auditivos e audiovisuais

Informáticos

Outros

Libros de texto para o curso 2015-2016

Lecturas propostas

11. TEMAS TRANSVERSAIS 33

12. AVALIACIÓN DE ALUMNOS E ALUMNAS COA MATERIA PENDIENTE 34

Contidos esixibles

Programa de reforzo para a recuperación das materias pendientes de cursos anteriores.

Actividades de avaliación. Procedementos e instrumentos.

Criterios para a superación da materia pendiente por avaliación continua.

Criterios de avaliación

13. ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN ESTIVAL

14. ALUMNADO QUE PERDE O DEREITO Á

ESCOLARIDADE

36

15. ACTIVIDADES DE CONTRIBUCIÓN

36

Proxecto lingüístico

Proxecto lector

Actividades de fomento da lectura en ESO

Proxecto das TIC

Actividades de fomento das TIC en ESO

Plan de convivencia

16. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E

36

EXTRAESCOLARES

38

17. ANÁLISE DOS RESULTADOS DA AVALIACIÓN DIAGNÓSTICA NA COMPETENCIA LINGÜÍSTICA E MEDIDAS PARA MELLORAR OS NOSOS RESULTADOS.

39

1. INTRODUCCIÓN

O Real Decreto 1631/2006 de 29 de decembro, aprobado polo Ministerio de Educación e Ciencia (MEC) e que establece as ensinanzas mínimas da Educación Secundaria Obrigatoria como consecuencia da implantación da Lei Orgánica de Educación (LOE), foi desenvolvido pola Comunidade Autónoma de Galicia polo Decreto 133/2007, de 5 de xullo, polo que se regulan as ensinanzas de Educación Secundaria Obrigatoria para esta comunidade.

Unha das principais novidades que incorpora esta lei na actividade educativa ven derivada da nova definición de *currículo*, en concreto pola inclusión das denominadas *competencias básicas*, un concepto relativamente novedoso no sistema educativo español e na súa práctica educativa. Polo que se refire, globalmente, á concepción que se ten de obxectivos, contidos, metodoloxía e criterios de avaliación, as novidades son as que produce, precisamente, a súa interrelación coas ditas competencias, que van orientar o proceso de ensino-aprendizaxe.

AS COMPETENCIAS BÁSICAS

Como xa apuntabamos, a definición que a Lei Orgánica de Educación (LOE) fai do currículo, encontrámonos tanto cos compoñentes tradicionais (obxectivos, contidos, métodos pedagóxicos e criterios de avaliación) como cunha significativa novidade, como é a introdución das *competencias básicas*. Este elemento pasa a se converter nun dos aspectos orientadores do conxunto do currículo (non é casual que no currículo antecedan na súa formulación, incluso, aos obxectivos) e, en consecuencia, en orientador dos procesos de enseñanza-aprendizaxe. Non esquezamos que a decisión de se o alumno/a obtén ou non o título de graduado en ESO basearase en se adquiriu ou non as competencias básicas da etapa, de aí que estas acaben por converterse no referente para a avaliación do alumnado.

No noso sistema educativo considérase que as competencias básicas que debe ter o alumno cando finaliza a súa escolaridade obrigatoria para enfrontarse aos retos da súa vida persoal e laboral son as seguintes:

- Competencia en comunicación lingüística.
- Competencia matemática.

- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico.
- Competencia no tratamento da información e competencia dixital.
- Competencia social e cidadá.
- Competencia cultural e artística.
- Competencia para aprender a aprender.
- Competencia en autonomía e iniciativa persoal.

Todas as competencias citadas anteriormente teñen a súa presenza no currículo desta materia, de forma desigual, loxicamente, pero todas e cada unha delas conta cunha importante aportación á formación do alumno, como non podía ser doutra forma dado o eminente carácter integrador dos seus contidos (nalgúns casos, porque o profesor/a diseña actividades que permiten o traballo dalgunhas desas competencias básicas, independentemente da súa maior ou menor vinculación directa cos contidos, como é o caso, por exemplo, da competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico). Dados os contidos desta materia, podemos establecer tres grupos de competencias delimitados pola súa desigual presenza curricular, ordenados de maior a menor: no primeiro, comunicación lingüística e artística e cultural; no segundo, aprender a aprender e tratamento da información e competencia dixital; e no terceiro, social e cidadá, autonomía e iniciativa persoal e coñecemento e interacción co mundo físico.

Dito isto, queda claro que hai unha evidente interrelación entre os distintos elementos do currículo, e que debemos pola de manifesto para empregar adecuadamente cantos materiais curriculares se utilicen no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Cando nunha programación docente, coma esta, se indican os obxectivos (formulados, ao igual que os criterios de avaliación, en termos de capacidades), sábese que estes condicionan a elección duns contidos ou outros, da mesma forma que se debe indicar uns criterios de avaliación que permitan demostrar se o alumno os acada ou non. Por iso, os criterios de avaliación permiten unha dobre interpretación: por un lado, os que teñen relación co conxunto de aprendizaxes que realiza o alumno, é dicir, haberá uns criterios de avaliación ligados expresamente a conceptos, outros a procedementos e outros a actitudes, xa que cada un destes contidos deben ser avaliados por ter sido traballados na clase e que son os que se avalían nos diferentes momentos de aplicación da avaliación continua; e por outro, haberá criterios de avaliación que foron formulados máis na súa relación coas competencias básicas.

A avaliación de competencias básicas é un modelo de avaliación distinto ao dos criterios de avaliación, tanto porque se aplica en diferentes momentos doutras avaliacións, como porque a

súa finalidade, aínda que complementaria, é distinta. Se partimos de que as competencias básicas supoñen unha aplicación real e práctica de coñecementos, habilidades e actitudes, a forma de comprobar ou avaliar se o alumno as adquiriu é reproducir situacións o máis reais posibles de aplicación, e nestas situacións o habitual é que o alumno se sirva dese bagaxe acumulado (todo tipo de contidos) pero responda, sobre todo, a situacións prácticas. Desta forma, cando avaliamos competencias estamos a avaliar preferentemente, aínda que non só, procedementos e actitudes, de aí que as relacionemos cos criterios de avaliación con maior carácter procedimental e actitudinal.

CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO LOGRO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS EN TODOS OS CURSOS DESTA ETAPA EDUCATIVA

- Competencia en comunicación lingüística

É a de maior relevancia que pode adquirirse nesta materia, xa que todos os seus contidos en tódolos cursos da ESO están orientados á adquisición dos coñecementos, destrezas (escoitar, falar, ler e escribir) e actitudes propios das destrezas comunicativas (procedementos de uso e reflexión sobre o seu funcionamento), aspectos todos eles que se aplicarán para adquirir coñecementos noutras áreas, así como no desenvolvemento integral da persoa.

- Competencia artística e cultural

Adquírese, fundamentalmente, cando se achega ao alumno á produción literaria para que coñeza os grandes temas que a literatura ten tratado ao longo do tempo como expoñentes das preocupacións que teñen interesado ao ser humano. Pero ademais, e no estudio do contexto no que foi elaborada unha obra literaria, poderá coñecer outras manifestacións artísticas e culturais que darán todo o seu sentido, precisamente, á creación literaria.

A contribución a esta competencia é constante e de aplicación paulatina ao longo dos catro cursos da ESO: a aprendizaxe da literatura vai dende unha primeira toma de contacto cos xéneros literarios e coa linguaxe especificamente artística nos dous primeiros cursos ata o estudio propiamente dito da Historia da literatura organizado segundo unha orde temporal nos dous últimos.

- Competencia en aprender a aprender

Amosa como uns determinados contidos (lingüísticos neste caso) serven para adquirir novos coñecementos de diferentes áreas, non en van no código lingüístico está a base do pensamento e do coñecemento; en suma, a representación individual e social do mundo. Mentres o alumno aprende contidos dunha determinada materia está a aprender, tamén, os propios da comunicación lingüística, só que en diferentes tipos de textos.

- Tratamento da información e competencia dixital

Nesta materia, a busca de información ten un papel relevante, polo que o alumno debe ser capaz de seleccionar aquela que lle proporcione uns coñecementos que, á súa vez, lle permitan a mellora das súas destrezas comunicativas. O uso da Internet convértese, como non podía ser doutra maneira, nun instrumento privilexiado, aínda que non único, para esa finalidade. Pero, ademais, outros soportes electrónicos (DVD, CD-ROM...) e os procesadores de texto serán aliados na mellora da capacidade comunicativa do alumno, sobre todo porque o animarán a mellorar en dúas das facetas nas que máis dificultades soe encontrar, a de escribir e a de ler.

Ao longo de toda esta etapa educativa o alumnado irá tomando contacto de forma paulatina coas novas tecnoloxías; o traballo con elas impulsarase non só na aula, senón tamén a través da biblioteca, lugar no que se conta con varios equipos informáticos e no que se desenvolverán algunhas das actividades previstas para este curso.

- Competencia en autonomía e iniciativa persoal

No uso da lingua en contextos determinados non fai senón enfrontar ao alumno a diversas situacións nas que debe analizar e resolver problemas relacionados coas destrezas comunicativas, o que redonda na súa capacidade para actuar reflexiva e autonomamente. Deste xeito facilítase a integración do alumno /a como compoñente pleno da sociedade asumindo os valores éticos e sociais que nela imperan. O estudo específico das variedades lingüísticas sinestráticas e sinfásicas, levado a cabo nos catro cursos académicos, contribuirá en grande medida a impulsar a autonomía do alumnado, así como a súa capacidade de resposta ante as distintas situacións que poida encontrar na súa realidade cotiá.

- Competencia social e cidadá

No uso da lingua como instrumento de comunicación axudará a que o alumno desenvolva esta competencia, en canto que lle permitirá poñer en práctica habilidades sociais como a convivencia, o respecto, a tolerancia, etc., froito das súas relacións con outras persoas que non necesariamente deben ter visións do mundo iguais á súa (interactuar socialmente). Se ben unha das finalidades desta materia é aprender lingua, tamén o é comprender e valorar as mensaxes que se transmiten a través do código lingüístico, e incluso apreciar ese código cando non é o propio dun (caso do estudio doutras linguas españolas ou estranxeiras). Desta forma, a lingua como sistema de comunicación pode facilitar que o alumnado coñeza realidades distintas á do contexto social no que vive e favorecer, en consecuencia, unha visión aberta de outras realidades.¹

- Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

Na súa relación con esta materia, é a capacidade demostrada polo alumno de observar criticamente a realidade que o rodea e de valorar a especificidade do coñecemento científico en relación con outras formas de coñecemento.

2. OBXECTIVOS

OBXECTIVOS XERAIS DE ETAPA

Segundo o D. 133 do 5 de xullo de 2007 a educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permita:

- Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás outras persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos, exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudio e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres.
- Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas outras persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.

- Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes da información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- Concibir o coñecemento científico como un saber integrado que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexos, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.
- Comprender e expresarse en máis dunha lingua estranxeira de maneira apropiada.
- Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propia e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- Coñecer o corpo humano e o seu funcionamento, aceptar o propio e o das outras persoas, aprender a coidalo, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos do coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade.

**OBXECTIVOS XERAIS DA MATERIA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
(COMÚNS PARA TODOS OS CURSOS, EN DISTINTO GRAO SEGUNDO OS CONTIDOS
MARCADOS PARA CADA UN DELES)**

- Comprender discursos orais e escritos nos diversos contextos da actividade social e cultural.

- Utilizar a lingua para expresarse de forma coherente e adecuada nos diversos contextos da actividade social e cultural, para tomar conciencia dos propios sentimentos e ideas e para controlar a propia conduta.
- Coñecer a realidade plurilingüe de España e as variedades do castelán e valorar esta diversidade como unha riqueza cultural.
- Utilizar a lingua oral na actividade social e cultural de forma adecuada ás distintas situacións e funcións, adoptando unha actitude respectuosa e de cooperación.
- Empregar as diversas clases de escritos mediante os que se produce a comunicación coas institucións públicas, privadas e da vida laboral.
- Utilizar a lingua eficazmente na actividade escolar para buscar, seleccionar e procesar información e para redactar textos propios do ámbito académico.
- Utilizar con progresiva autonomía e espírito crítico os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información para obter, interpretar e valorar informacións de diversos tipos e opinións diferentes.
- Facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo e consolidar hábitos lectores.
- Comprender textos literarios utilizando coñecementos básicos sobre as convencións de cada xénero, os temas e motivos da tradición literaria e os recursos estilísticos.
- Aproximarse ao coñecemento de mostras relevantes do patrimonio literario e valoralo como un modo de simbolizar a experiencia individual e colectiva en diferentes contextos histórico-culturais.
- Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas do uso lingüístico para comprender textos orais e escritos e para escribir e falar con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.
- Analizar os diferentes usos sociais das linguas para evitar os estereotipos lingüísticos que supoñen xuízos de valor e prexuízos clasistas, racistas ou sexistas.

3. CONTIDOS

Unidade 1

1. **Lectura e comentario dun texto narrativo:** «La piedra filosofal» (J.K. Rowling, *Harry Potter y la piedra filosofal*, Salamandra).

2. **Textos:** A comunicación. Definición de comunicación. Elementos da comunicación. Comunicación humana e comunicación animal. As funcións da linguaxe. *Taller de escritura:* O verbo *escribir*. *Escritura:* A comunicación escrita. Práctica.
3. **Literatura:** O texto literario. Características do texto literario. Os xéneros literarios. *Taller de literatura:* Reforza o que aprendices. E crea un texto literario: Transforma un texto teatral nun texto narrativo.
4. **Lingua:** Texto, enunciado, oración e frase. O texto, o enunciado e a frase. O enunciado: frase e oración. A frase e as súas clases. *Ortografía:* As regras xerais de acentuación. *Taller de lengua:* Reforza o que aprendices. Lectura en voz alta.
5. **Competencias en comunicación lingüística, cultural e social:** Comprensión de signos relacionados co deporte.

Unidade 2

1. **Lectura y comentario de un texto descriptivo:** «Un capitán de quince años» (Julio Verne, *Un capitán de quince años*, SM).
2. **Textos:** A descripción. Características da descripción. Funcións da descripción. *Taller de escritura:* *A túa clase*. *Escritura:* Descripción dunha clase.
3. **Literatura:** Os recursos literarios. Os recursos literarios: fónicos, morfosintácticos e semánticos. Os recursos morfosintácticos. Outros recursos semánticos. *Taller de literatura:* Reforza o que aprendiches. E practica cos recursos literarios: Os recursos literarios na lingua cotiá.
4. **Lengua:** O sintagma nominal. A estrutura do sintagma nominal. O núcleo do SN. Os determinantes. Os complementos do nome. *Ortografía:* Acentuación de diptongos, triptongos e hiatos. *Taller de lengua:* Reforza o que aprendiches. E feixe unha descripción improvisada.
5. **Competencias en comunicación lingüística cultural e artística:** Interpreta un cartel publicitario.

Unidade 3

1. **Lectura y comentario de un texto descriptivo:** «Jonathan, Léa y Max» (Denis Guedj, *El teorema del loro*, Anagrama).
2. **Textos:** A descripción da realidade. A descripción externa e interna. A descripción de persoas. *Taller de escritura:* Os sentidos. *Escritura:* Composición dun texto descriptivo sobre un monumento.
3. **Literatura:** La creación poética. O poema e o verso. A rima. *Taller de literatura:* Reforza o que aprendiches. E crea un texto literario: Creación dun caligrama para describir un lugar. creación poética. El poema y el verso. La rima. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Creación de un caligrama para describir un lugar.

4. **Lengua:** O sintagma adxectivo e o sintagma adverbial. A estrutura do sintagma adxectivo: núcleo e complementos. A estrutura do sintagma adverbial: núcleo e complementos. Ortografía: A acentuación de palabras compostas. Palabras con dobre acentuación. Taller de lingua: Reforza o que aprendiches. Descripción oral dunha persoa.
5. **Competencias en comunicación lingüística e social:** Comprensión dun poema.

Unidade 4

1. **Lectura y comentario de un texto:** «Pánico de Robinson ante una huella humana» (Daniel Defoe, *Robinson Crusoe*, Sarpe).
2. **Textos:** A descripción interna. A descripción interna ou de carácter. Como describir un estado de ánimo. Taller de escritura: Os sentimentos. Escritura: Composición dun texto descriptivo sobre un estado de ánimo.
3. **Literatura:** As estrofas. Clases de estrofa. Outras composicións poéticas. Taller de literatura: Reforza o que aprendiches. E practica cos recursos literarios: Reconstrución dun poema.
4. **Lengua:** O sintagma verbal. A oración. A estrutura do sintagma verbal. O verbo. A oración: o suxeito e o predicado. Oracións sen suxeito. Ortografía: Uso da letra h. Taller de lingua: Reforza o que aprendiches. Preparación dun recital poético.
5. **Competencias en comunicación lingüística y cultural:** Interpretación de emoticonos.

Unidade 5

1. **Lectura e comentario dun texto narrativo:** «Jim Hawkins descubre la conjura» (Robert L. Stevenson, *La isla del tesoro*, Anaya).
2. **Textos:** La narración. La narración espontánea y la organizada. Formas de la narración. El lenguaje en la narración. *Taller de escritura:* Los viajes. *Escritura:* La narración de un viaje.
3. **Literatura:** Orígenes de la novela. La narración en verso: la épica. La narración en prosa. La novela moderna. Los personajes de las novelas. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Construye un personaje secundario.
4. **Lengua:** El complemento directo y el complemento indirecto. El complemento directo y sus características. El complemento indirecto y sus características. El leísmo, el laísmo y el loísmo. *Ortografía:* Palabras homófonas con o sin h. *Taller de lengua:* Refuerza lo que has aprendido. Y narra oralmente un cómic mudo.
5. **Competencias en comunicación lingüística y cultural:** Comprensión de un texto expositivo.

Unidade 6

1. **Lectura y comentario de un texto narrativo:** «Huckleberry y Tom Sawyer» (Mark Twain, *Aventuras de Huckleberry Finn*, Clásicos a medida, Anaya).
2. **Textos:** Clases de narración. La narración según la acción. La narración según la intención del autor. *Taller de escritura:* La fantasía. *Escritura:* Composición de una narración fantástica.
3. **Literatura:** La novela. Clases de novela según el tema. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Reconstrucción de un mensaje cifrado.
4. **Lengua:** El complemento de régimen y los complementos circunstanciales. El complemento de régimen. Los complementos circunstanciales y sus clases (adverbiales y no adverbiales). *Ortografía:* La letra *b* y la letra *v*. *Taller de lengua:* Refuerza lo que has aprendido. Y cuenta una historia de miedo.
5. **Competencias en el tratamiento de la información y cultural:** Análisis de un cartel y de sus datos.

Unidade 7

1. **Lectura y comentario de un texto periodístico:** «La prensa internacional se rinde a España» (Lucía Fernández, *Periodista digital*).
2. **Textos:** La prensa digital. Los medios de comunicación de masas. La prensa e internet. Estructura del periódico digital. *Taller de escritura:* El léxico en la prensa (I). *Escritura:* Elaboración en grupo de un periódico escolar (I).
3. **Literatura:** El narrador. La persona del narrador: la narración en tercera y en primera persona. Narraciones con un narrador protagonista. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Cuenta una pesadilla.
4. **Lengua:** El atributo y el predicativo. El atributo. Los verbos *ser*, *estar* y *parecer*. El complemento predicativo. *Ortografía:* Palabras homófonas con *b* y *v*. *Taller de lengua:* Refuerza lo que has aprendido. Cuenta oralmente un acontecimiento.
5. **Competencias en comunicación lingüística y cultural:** Interpretación de un mapa conceptual.

Unidade 8

1. **Lectura y comentario de un texto periodístico:** «Europa quiere evitar desastres ecológicos como el del golfo de México» (www.europarl.europa.eu).
2. **Textos:** La noticia y la crónica. Los géneros periodísticos. La noticia y la pirámide invertida. La crónica. *Taller de escritura:* El léxico en la prensa (II). *Escritura:* Elaboración en grupo de un periódico escolar (II).

3. **Literatura:** El cuento moderno. El cuento literario. El microrrelato. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Reconstruye un microrrelato.
4. **Lengua:** Las clases de oraciones. Clasificación de oraciones según la estructura sintáctica del predicado. Las oraciones copulativas y predicativas. Las oraciones activas y pasivas. Las oraciones transitivas e intransitivas. *Ortografía:* La letra *g* y la letra *j*. *Taller de lengua:* Refuerza lo que has aprendido. Y haz un informativo radiofónico.
5. **Competencia lingüística:** Comentario de un microrrelato.

Unidade 9

1. **Lectura y comentario de un texto explicativo:** «El hallazgo de Copérnico» (Manuel Yáñez Solana, *Copérnico. Grandes biografías*. Edimat).
2. **Textos:** La explicación y la argumentación. El texto explicativo. El texto argumentativo. *Taller de escritura:* La salud. *Escritura:* La explicación. Escribe un texto explicativo.
3. **Literatura:** El género didáctico. Finalidad de los géneros didácticos. El ejemplo y la fábula. El ensayo. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Escribe un texto didáctico.
4. **Lengua:** Las oraciones reflexivas y recíprocas. Las oraciones reflexivas. Las oraciones recíprocas. Los verbos pronominales. Las construcciones con *se*: impersonales y pasiva refleja. *Ortografía:* La *ll* y la *y*. *Taller de lengua:* Refuerza lo que has aprendido. Y expón oralmente un tema.
5. **Competencias lingüística y ciudadana:** Interpretación de un panel informativo.

Unidade 10

1. **Lectura y comentario de un texto dialogado:** *Las bicicletas son para el verano* (Fernando Fernán Gómez, *Las bicicletas son para el verano*, Espasa Calpe).
2. **Textos:** Los textos dialogados. Textos dialogados orales. Textos dialogados escritos. La conversación. *Taller de escritura:* El léxico de la conversación. *Escritura:* Escribe una conversación.
3. **Literatura:** Orígenes del teatro. El teatro griego. El teatro romano. El teatro medieval. *Taller de literatura:* Refuerza lo que has aprendido. Y crea un texto literario: Convierte una conversación en un texto teatral.
4. **Lengua:** Cómo se analiza sintácticamente una oración. Localiza un verbo en forma personal. Identifica el sujeto de la oración. Qué palabras acompañan al núcleo de un sintagma nominal. Qué palabras acompañan al núcleo de un sintagma verbal. Distingue los complementos del

verbo. Al final, clasifica la oración. *Ortografía*: Los parónimos escritos con *ll* o *y*. *Taller de lengua*: Refuerza lo que has aprendido. Y añade dos nuevos versos.

5. Competencias en comunicación lingüística y cultural: Comprensión de una canción.

Unidad 11

- 1. Lectura y comentario de un texto con instrucciones:** «Instrucciones del rey al mendigo Tom» (Mark Twain, *El príncipe y el mendigo*, Anaya).
- 2. Textos:** Los textos prescriptivos. El texto instructivo. Los textos normativos. *Taller de escritura*: Los deportes. *Escritura*: Y redacta un reglamento.
- 3. Literatura:** El teatro en el siglo XVII. El teatro español. El teatro francés y el inglés. *Taller de literatura*: Refuerza lo que has aprendido. Y transforma una narración en un texto teatral.
- 4. Lengua:** El texto. La coherencia. Mecanismos de cohesión. *Ortografía*: La raya, los paréntesis y los corchetes. *Taller de lengua*: Refuerza lo que has aprendido. Y explica un itinerario.
- 5. Competencias en comunicación lingüística y social y ciudadana:** Interpretación de unas normas.

Unidad 12

- 1. Lectura y comentario de una instancia:** «Instancia del comisario Vázquez» (Eduardo Mendoza, *La verdad sobre el caso Savolta*, Seix Barral).
- 2. Textos:** Textos de la vida cotidiana. La instancia. Los avisos y las comunicaciones. Las notas. *Taller de escritura*: El léxico de la Administración. *Escritura*: Redacción de una instancia.
- 3. Literatura:** El teatro actual. El teatro épico y de compromiso. El teatro del absurdo. El teatro de la crueldad. Los *happenings*. *Taller de literatura*: Refuerza lo que has aprendido. Y reconstruye una escena teatral en verso.
- 4. Lengua:** Las variedades lingüísticas. La comunicación oral y escrita. Importancia de la expresión oral. Usos coloquiales y formales. *Ortografía*: El guion y las comillas. *Taller de lengua*: Refuerza lo que has aprendido. Y representa una escena teatral.
- 5. Competencia en comunicación lingüística:** Análisis de una entrevista.

4. CRITERIOS DE EVALUACIÓN

- Comprende diferentes tipos de texto oralmente e por escrito.

- Coñece os diferentes tipos e subtipos de texto e as súas características.
- Delimita a estrutura de diferentes tipos de textos.
- Coñece a función dos diferentes tipos de textos e a súa clasificación.
- Planifica e elabora diferentes tipos de texto.
- Coñece os principais medios de comunicación de masas e identifica as súas características.
- Comprende a relación actual entre prensa e internet.
- Recoñece a estrutura dun periódico dixital.
- Sabe cales son os principais xéneros periodísticos distinguindo información de opinión.
- Usa e amplía o vocabulario referido aos diferentes tipos de texto.
- Identifica un texto literario e as súas características.
- Coñece e clasifica as obras polo seu xénero literario.
- Transforma un texto teatral nun texto narrativo.
- Sabe que son os recursos literarios.
- Identifica os principais recursos literarios.
- Recoñece recursos literarios na lingua cotiá.

- Recoñece un poema e os seus compoñentes formais: versos e estrofas, e mide con eficacia as sílabas dos versos.
- Determina nun poema o tipo de rima.
- Identifica as principais clases de estrofas.
- Coñece outras composicións poéticas.
- É capaz de reconstruír un texto poético con axuda dunhas pistas.
- Coñece a evolución do xénero narrativo desde a súa orixe ata o momento actual: as narracións en verso da épica, as narracións en prosa (contos, novelas de cabalerías, bizantinas e pastorís) e a novela moderna.
- Identifica os principais personaxes das novelas.
- Constrúe un personaxe secundario.
- Recoñece ao narrador dun texto literario e precisa si narra en terceira ou en primeira persoa.
- Sabe que tipos de relatos teñen un narrador protagonista.
- Escribe un texto literario en primeira persoa
- Coñece as características dos diferentes xéneros literarios (contos, microrrelatos, ensaio.
- Comprende as peculiaridades do microrrelato.
- Reconstrúe un microrrelato.
- Coñece a finalidade dos xéneros didácticos.
- Distingue entre exemplo e fábula e identifica nesta a moralexa.

- Escribe un texto didáctico seguindo unhas pautas.
- Coñece as orixes do teatro: a traxedia e a comedia gregas.
- Comprende as características do teatro romano.
- Coñece as orixes e características do teatro medieval.
- Converte unha conversación nun texto teatral.
- Coñece o teatro español do século XVII.
- Relaciona o teatro inglés e o francés co español e coñece a algunos autores.
- Transforma unha narración nun texto teatral.
- Coñece o teatro épico e de compromiso.
- Comprende o teatro do absurdo e coñece a algúns autores representativos.
- Coñece o teatro da crueldade e ao seu creador.
- Sabe que son os happenings.
- Reconstrúe una escena teatral en verso seguindo unas instrucións previas.
- Coñece que é a comunicación.
- Recoñece os elementos da comunicación.
- Distingue comunicación humana e comunicación animal.
- Identifica as principais funcións da linguaxe en distintas mensaxes.
- Sabe que é un texto, de que se compón e cales son as súas propiedades.
- Identifica que é un enunciado e distingue as súas clases segundo a actitude do falante.
- Diferenza frase de oración.
- Recoñece as frases e os seus tipos.
- Comprende a estrutura dos distintos tipos de frase.
- Identifica as funcións nos diferentes tipos de frase (núcleo, nominal, determinantes e modificadores e as súas categorías gramaticais (substantivos, adxectivos...)).
- Coñece as características das diferentes clases de palabras.
- Recoñece las palabras que acompañan al núcleo del frase nominal: los determinantes y los modificadores del nome.
- Coñece a conxugación do verbo.
- Distingue nunha oración o suxeito do predicado.
- Diferenza a elipse da impersonalidade nas oracións sen suxeito.
- Identifica os complementos e coñece as súas características.
- Analiza e evita os casos de leísmo, loísmo e laísmo.
- Clasifica as oracións dende diferentes puntos de vista.
- Recoñece e forma oracións de diferentes tipos (copulativas e predicativas, activas e pasivas, transitivas e intransitivas, reflexivas, recíprocas).
- Coñece os verbos pronominais.
- Recoñece as construcións con se: oracións impersoais e de pasiva .
- Comprende que é a coherencia textual.
- Entende a importancia dos mecanismos de cohesión e coñece os seus tipos (sintácticos, semánticos y referencias).
- Distingue comunicación oral e comunicación escrita.
- Valora a importancia da expresión oral e recoñece os principais textos orais.
- Distingue os usos coloquiais dos usos formais da lingua.
- Coñece e aplica as regras xerais de acentuación, acentuación en ditongos, tritongos e hiatos, palabras compostas, palabras que admiten dobre acentuación.
- Coñece y emprega con corrección las reglas ortográficas de las letras h, b y v, g y j, ll e y.
- Distingue e emprega as palabras homófonas .
- Coñece e emprega con corrección os parónimos escritos con ll ou y.
- Coñece e aplica as regras de puntuación: raias, paréntese, corchetes, guión e das comiñas.
- Le en voz alta con corrección.

- Improvisa oralmente unha descrición.
- Describe oralmente a una persoa.
- Narra oralmente diferentes tipos de texto.
- Expón oralmente un tema.
- Comprende diferentes tipos de texto (imaxes publicitarias, poema, texto expositivo, canción,
- Interpreta un cartel publicitario, emoticonos, mapa conceptual, panel informativo, normas.
- Analiza un cartel e unha entrevista.

5. TEMPORALIZACIÓN

1ª AVALIACIÓN

Unidade 1 Segunda quincena de setembro.

Unidade 2 Primeira quincena de outubro.

Unidade 3 Segunda quincena de outubro.

Unidade 4 Tres primeiras semanas de novembro.

2ª AVALIACIÓN

Unidade 5 Última semana de novembro e primeira quincena de decembro.

Unidade 6 Tres últimas semanas de xaneiro.

Unidade 7 Tres primeiras semanas de febreiro.

Unidade 8 Última semana de febreiro e primeira quincena de marzo.

3ª AVALIACIÓN

Unidade 9 Segunda quincena de marzo e primeira semana de abril.

Unidade 10 Última semana de abril e primeira de maio.

Unidade 11 Segunda quincena de maio.

Unidade 12 Primeira quincena de xuño.

6. MÍNIMOS ESIXIBLES PARA A OBTENCIÓN DUNHA AVALIACIÓN POSITIVA

- Comprender globalmente un texto oral ou escrito.
 - Distinguir os elementos da comunicación nun acto comunicativo.
 - Identificar as funcións da linguaxe que predominan en distintas mensaxes.
 - Redactar un texto escrito simple.
 - Identificar os principais xéneros literarios.
 - Coñecer os conceptos de texto, enunciado e frase.
 - Recoñecer as clases de enunciado segundo a actitude do falante.
 - Distinguir frases de oracións.
 - Aplicar as regras xenerais de acentuación nos escritos.
 - Ler en voz alta con corrección.
 - Recoñecer un texto descritivo e identificar as súas características e funcións.
- Mastering vocabulario básico para describir unha clase.
- Recoñecer recursos literarios en diferentes tipos de mensaxes.
 - Identificar e definir a súa estrutura FN.
 - Acentuar correctamente ditongos e hiatos triphthongs.
 - Interpretar un outdoor.
 - Comprender globalmente e producir un texto de descrición escrita ou oral, con vocabulario axeitado.
 - Identificar as partes dun poema, medir as sílabas dos versos e configurar o tipo de rima.
 - Recoñecer a estrutura e da frase adxectivo frase adverbial e determinar os seus núcleos e accesorios.
 - Acentuar palabras compostas correctamente.
 - Identificar o texto descritivo interna e recoñecer as formas que pode describir un estado de espírito.
 - Recoñecer as principais clases de estrofas.
 - Coñecer a conxugación de verbos.
 - Distinguir suxeito e predicado nunha sentenza.
 - Recoñecer frases impersonais.
 - Usa as regras de ortografía da letra h.
 - Interpretar emoticons.
 - Coñecer as principais características de textos narrativos.
 - Ampliar o vocabulario viaxes referíndose.
 - Coñecer a evolución da novela desde as súas orixes ata a novela moderna.
 - Vostede recoñece que diferentes tipos de complementos circunstanciais (directo e indirecto ou complemento de suplementos e suplementos réximen, atributo, complemento, predicado).
 - Distinguir e corrixido usando os homófonos con e sen h.
 - Narrar oralmente un cómic mudo.
 - Texto expositivo entendemento.
 - Ordenar tipo de narrativa como a acción se desenvolve ea intención do autor.
 - Dominar vocabulario básico sobre o mundo da fantasía.
 - Escribir unha historia asustado.
 - Revise as letras que soletram regras por v
 - Análise seus datos e un cartel
 - Coñecer os principais medios de comunicación.
 - Identificar a estrutura dun xornal dixital.
 - Dirixir un vocabulario básico referíndose á prensa.
 - Auxiliar na implantación dun grupo de xornal.

- Distinguir entre unha narrativa en terceira persoa ou primeira e tipo de narrador-protagonista novela.
- Coñecer e utilizar os homófonos con polo v
- Interpretar un mapa conceptual.
- Coñecer as características da noticia e crónica.
- Auxiliar na implantación dun grupo de xornal dixital.
- Coñecer as características básicas do conto e do conto.
- Ordenar por frases predicado: copulativa, predicado, activo, pasivo, transitivo e intransitivo.
- Usar con cartas de corrección de ortografía as principais regras do x j.
- Auxiliar na implantación dunha noticia de radio.
- Identificar textos explicativos e argumentativos.
- Ampliar vocabulario referente á saúde.
- Escribir un texto descritivo.
- Coñecer os subxéneros principais: por exemplo, fábula e probas.
- Recoñecer e producir frases reflexivas, recíprocas, impersoais e pasiva reflexa.
- Identificar os verbos pronominais.
- Aplicar as regras de ortografía do ll e y.
- Presentar un tema por vía oral.
- Interpretar un panel de información.
- Comprender e producir textos globalmente, orais ou escritos, co vocabulario axeitado.
- Coñecer as orixes e evolución do teatro: teatro grego, teatro romano e teatro medieval.
- Seguir as orientacións básicas para analizar e definir unha oración: atopar o verbo, identificar o suxeito, localizar os complementos ...
- Coñecer e utilizar os homófonos.
- Comprender unha canción.
- Identificar políticas e textos de instrucións.
- Ampliar o vocabulario referente ao deporte.
- Escribir un regulamento.
- Saber teatro español do século XVII.
- Transformar un texto narrativo en teatral.
- Sabe o que é a consistencia dun texto e identificar os principais mecanismos de cohesión textual.
- Utiliza raia correctamente, parénteses, enmarcadas como guión e citas.
- Explique oralmente un itinerario.
- Comprender o texto oral ou escrita en xeral.
- Comprender e entregar textos do cotián: instancias, notificacións, comunicacións e notas.
- Dominar vocabulario básico sobre o mundo do goberno.
- Comprender as principais tendencias e autores de teatro actuais.
- Recoñecer os principais tipos de textos orais.
- Distinguir dous usos coloquiais que usa lingua lle dá forma.
- Revisión das regras de ortografía.
- Interpretar patróns .
- Analizar entrevistas.

7. A AVALIACIÓN NA ESO

En función dos criterios de avaliación determinados polo Decreto e que quedan citados para cada curso, establecemos os aspectos que debemos ter en conta para chegar a unha cualificación

axeitada do alumnado. Instrumentos, procedementos e criterios de calificación e corrección serán similares en toda esta etapa educativa, quedando as diferencas marcadas polos contidos que rexen cada nivel.

O CONCEPTO DE AVALIACIÓN

A nosa función docente implica a necesidade de outorgar unha cualificación que amose dun xeito gráfico (numérico) o grao de consecución de cada alumno respecto dos obxectivos marcados. A avaliación determínase sobre tres aspectos:

Avaliación inicial: na primeira quincena do curso, cada profesor fará nos seus grupos unha proba inicial para recoller información sobre o nivel de coñecementos que teñen acadado os alumnos, principalmente no curso anterior. Así, esta proba ten como obxectivos:

- Apreciar a capacidade de comprensión dun texto escrito (literario ou non literario)
- Valorar a capacidade na produción de textos a partir dunhas pautas dadas.
- Detectar o nivel de coñecementos morfosintácticos adquiridos en curso/s anterior/es.
- Detectar o nivel de coñecementos léxico-semánticos adquiridos en curso/s anterior/es.
- Coñecer a actitude do alumnado ante a materia.

Esta proba servirá para marcar un punto de partida e plantexar posibles modificacións na programación de aula, tendo en conta as posibles necesidades de repasar aspectos poucos asimilados.

Ao longo do curso, as distintas probas, a observación da evolución individual na consecución de obxectivos, e a asimilación de contidos de cada alumno, serán os mecanismos que permitan ao profesor realizar a avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado que se verá reflexada na avaliación sumativa onde mediante un factor numérico se indicará o xuízo valorativo. Cada tres meses farase chegar ás familias tal valoración para informarlles do nivel de logro de obxectivos acadado polo alumno. En xuño dictarase unha cualificación final tras as pertinentes probas de recuperación que o profesor considere. A calificación de 5 marcará a liña entre APROBADO e SUSPENSO. No caso de non acadar 5, o alumno terá que presentarse á convocatoria extraordinaria de setembro.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Establecemos os seguintes instrumentos para levar a cabo a avaliación do alumnado:

1. Probas obxectivas

- Probas obxectivas sobre os contidos explicados en cada trimestre.
- Lecturas obrigatorias, controladas mediante probas obxectivas ou traballos.

2. Traballos

- Traballos de investigación individuais e / ou en grupo. O profesor establecerá o tema de investigación (relacionado cos contidos explicados) para poñer en práctica técnicas de traballo. Asimesmo marcará un tempo prudencial para a entrega do mesmo.
- Realización de lecturas efectuadas voluntariamente.
- Exercicios escritos.
- Caderno de clase.
- Control das tarefas diarias.

3. Actitude

- Rexistro de incidencias: participación no desenvolvemento da clase, faltas de respecto, carencia de material, actitude inadecuada, desinterese, non amosar afán de superación...

PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

1. Probas obxectivas

- En cada trimestre realizaranse, como mínimo, dous exames sobre a materia explicada no mesmo. Deixase a criterio do profesor a realización (en función das necesidades do alumnado) de máis probas de carácter parcial que distribúan os contidos traballados. De todas as probas realizadas, o profesor extraerá unha nota media, aínda que para poder superar a asignatura ningunha das probas realizadas poderá ter unha nota inferior a 3.
- Probas de recuperación de cada trimestre (opcionais): deixase a criterio de cada profesor a celebración de probas de recuperación da materia ao longo do curso, se ben consideramos a

necesidade de establecer un exame final no mes de xuño que otorgue a oportunidade aos alumnos de recuperar os contidos non superados, antes de dictaminar a cualificación ordinaria do curso.

- As lecturas obrigatorias serán controladas mediante probas ou traballos. É de cumprimento inexcusable, para superar esta materia, ter aprobadas no mes de xuño as probas referentes ás obras obrigatorias do curso, dada a importancia da lectura nesta etapa educativa. Ten que obter a cualificación de apto en todas as lecturas, tendo sempre en conta a competencia lectora individual.

2. Traballos

- O traballo diario será tamén cualificado mediante “positivos” ou “negativos”.
- A realización de traballos de investigación, de comentarios de texto literarios, de traballos que permitan recoñecer o grao de asimilación das distintas técnicas de traballo (esquemas, resumos, mapas conceptuais...) contarán cunha porcentaxe da nota da avaliación especificada a continuación.
- As lecturas voluntarias e a entrega de traballos relacionadas coas mesmas terán unha puntuación máxima cada unha de 0.5 puntos. Un mesmo alumno só poderá entregar dous traballos por avaliación e a puntuación acadada polos mesmos será sumada á nota final da avaliación correspondente, sempre e cando esta sexa como mínimo dun 5. Establécese como data límite para entregar estes traballos os últimos 15 días previos as datas da avaliación.

3. Actitude

- As faltas de atención na aula, faltas de respecto tanto al material, a profesorado ou a compañeiros, carencia de material de traballo... serán recollidas na folla de control de cada alumno, determinando unha nota en función dos “negativos actitudinais” rexistrados.

CRITERIOS DE CORRECCIÓN

- En cada proba obxectiva o profesor indicará a cualificación que corresponde a cada exercicio. O resultado obtido polo alumno debe ser dun mínimo de 3'5 puntos para facer media aritmética coas restantes probas.

- Nos escritos establecerase unha penalización polas faltas de ortografía cometidas, isto é, - 0.25 por cada 5 erros ortográficos ata un máximo de 2 puntos. A este respecto entenderemos como tales as equivocacións na escritura das letras ou na colocación dos acentos gráficos.
- Os traballos presentados levarán unha puntuación que irá en función dos seguintes aspectos:
 - Presentación
 - Expresión
 - Contido
 - Ortografía
 - Elaboración
 - Non se recollerán traballos fóra do prazo establecido.

Para o traballo diario o profesor levará unha ficha de control dos exercicios e actividades propostas para a realización na aula ou como tarefa para a casa. A diferenza entre “positivos” (traballo feito) ou “negativos” (traballo non realizado) determinará a nota media deste apartado.

- No aspecto actitudinal seguirase o mesmo proceso: cada falta será rexistrada cun negativo. Deste xeito (e dado o panorama actual das aulas onde son continuas as faltas de respecto, comportamento inaxeitado, desprezo polos valores positivos, etc.) consideramos que se premia a aqueles alumnos de comportamento exemplar e actitude respetuosa e responsable e penalizamos a quen non amosa interese pola súa educación formativa.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Establecemos as porcentaxes que aparecen a continuación; como resultado da aplicación das mesmas obterase a nota que o alumnado levará no boletín cada trimestre.

	Probas obxectivas	Traballos	Actitude
2º ESO	70%	20%	10%

Á nota final do curso, sempre e cando esta sexa como mínimo un 5, poderáselle engadir a nota acadada pola realización de lecturas de carácter voluntario.

8. METODOLOXÍA

PRINCIPIOS DIDÁCTICOS XERAIS

- Partir do nivel de desenvolvemento do alumno, tendo en conta os aspectos básicos da evolución psicolóxica dos distintos grupos de idade aos que pertence o noso alumnado, pero tamén os coñecementos previos cos que xa conta o alumno / a, proxectados nas actividades de avaliación inicial, levadas a cabo ao principio de curso en xeral e en cada unidade didáctica en particular.
- Fomentar a construción de aprendizaxes significativas, establecendo vínculos entre os coñecementos novos e os que xa se dominan para modificar os propios esquemas de coñecemento.
- Promover a capacidade de “aprender a aprender” a través do manexo de determinados procedementos que constituirán auténticas ferramentas de traballo (análise, síntese, busca e selección de información).
- Estimular a transferencia e as conexións entre contidos mediante a construción de conceptos clave que poidan ser comúns a diferentes asignaturas (en especial *Lingua Galega e Literatura* e as *linguas estranxeiras*) e a selección e posta en práctica de contidos procedimentais e actitudinais comúns.

A colaboración “intra” e “interdepartamental” realizarase durante todo o curso mediante a participación en actividades concretas organizadas no centro (elaboración de concursos literarios, por exemplo).

PRINCIPIOS DIDÁCTICOS DA ASIGNATURA

- A lingua considerada como instrumento e vehículo de novas aprendizaxes.
- A lingua como medio de comunicación.
- A lingua como soporte da literatura.
- A lingua como soporte do pensamento e como vehículo de valores.

Con eles preténdese conseguir:

- O contacto do alumno cos fenómenos comunicativos por medio da análise de discursos literarios e non literarios.
- O desenvolvemento das habilidades de comprensión e expresión.

- O coñecemento dos procesos morfosintácticos do sistema e o seu emprego como recursos expresivos.
- A aproximación ao feito literario como fenómeno creativo.
- A formación da conciencia da linguaxe como instrumento de coñecemento, aprendizaxe e pracer.
- A mellora no acceso e no manexo das fontes de información.

CRITERIOS DE ORGANIZACIÓN DOS CONTIDOS

A súa estruturación obedece ao desexo de lograr unha progresiva aprendizaxe socializadora e afectiva (promovendo nas primeiras unidades a reflexión común e introducindo de forma paulatina o traballo en parellas ou en grupos) ao tempo que planificado e autónomo (desde unha ensinanza guiada a una ensinanza na que o alumno / a debe desenvolver estratexias de aprendizaxe autónoma e de autocorrección)

En cada unidade didáctica teranse en conta na medida do posible todos os bloques de contido e procurarase, ademais, a súa conexión continua.

Na transmisión dos contidos a exposición do docente ordenarase de forma interactiva e alternante mediante diálogos, actividades e a resolución das dúbidas plantexadas polo alumnado.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O obxectivo fundamental da ESO é atender ás necesidades educativas de tódolos alumnos e alumnas; e tamén no ensino postobrigatorio acadan estas medidas un papel relevante. Os alumnos contan con distinta formación, distintos intereses, distintas necesidades... apreciables sobre todo na

etapa de ESO. Desde esta programación contéplanse distintas medidas de atención á diversidade, tanto xerais coma específicas.

MEDIDAS XERAIS

Destinadas a todos os alumnos e alumnas; formalizaranse en tres niveis: na programación, na metodoloxía e nos materiais empregados.

- Atención á diversidade na programación: teranse en conta todos aqueles contidos nos que os alumnos amosan un nivel menos homoxéneo reforzando os contidos necesarios para alcanzar a uniformidade

Dado que non todos os alumnos adquiren ao mesmo tempo e coa mesma intensidade os contidos tratados, o deseño da programación asegura un nivel mínimo para todos os alumnos ao final do curso, prestando oportunidades para recuperar o non adquirido no seu momento.

A través da avaliación inicial observarase a presenza de necesidades educativas e de ritmos de aprendizaxe diferentes, polo que se contemplarán actividades de dificultade gradual que permitirán ao alumnado desenvolver unha aprendizaxe autónoma e adaptada ao seu ritmo e forma de traballo.

- Atención á diversidade na metodoloxía: prestarase especial atención á ensinanza do léxico (realizada a partir dos usos reais dos alumnos respectando as diferencias individuais) e á ensinanza da expresión oral e escrita (atendendo ao punto de partida de cada alumno, ás súas dificultades específicas e á súa zona de desenvolvemento próximo). Terase en conta de forma especial a relación entre as dúas linguas da Comunidade.
- Atención á diversidade nos materiais utilizados: en función das necesidades dos alumnos /as recurrirase a distintos materiais, concretados en actividades específicas en cada unidade didáctica:
- Actividades de reforzo para aquela parte do alumnado que necesite axuda porque non acadou os obxectivos propostos como básicos.
- Actividades de ampliación para aqueles que dominan os obxectivos mínimos e teñen un ritmo de aprendizaxe máis rápido.

MEDIDAS ESPECÍFICAS

Realizadas unha vez detectadas as posibles necesidades educativas específicas; adoptaranse as actuacións necesarias tanto de carácter pedagóxico, curricular e organizativo como as relativas á utilización de recursos específicos que difiren dos habituais.

- Medidas reforzo educativo realizadas polo docente tendo en conta aspectos non prescriptivos do currículo (secuenciación dos contidos, formas e instrumentos de avaliación, agrupamentos específicos...)

- Adaptacións curriculares individualizadas elaboradas en colaboración co Departamento de orientación tomando en consideración as características concretas do alumno afectado: déficit físico, psíquico o sensorial; trastornos graves do desenvolvemento; trastornos da conducta; déficit de atención con hiperactividade, trastornos psicolóxicos relacionados coa conducta alimentaria...

Intentarase dar resposta individualizada aos posibles alumnos que presenten sobredotación intelectual, así como a aqueles que procedan de minorías étnicas e/ou culturais.

Con respecto á adaptación individualizada de recursos prestarase especial atención aos *recursos humanos*: membros del Departamento de Orientación, o profesor de Pedagogía Terapéutica e o especialista en Audición e Linguaxe se fose necesario.

Programas de reforzo para o alumnado de 1º e 2º de ESO

Seguindo a Circular 8/2009 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, establécese para o alumnado de 1º e 2º curso un reforzo na nosa materia, considerada como de carácter instrumental. O programa de reforzo terá en conta as seguintes especificidades:

- Obxectivos:
- Para o alumnado de 1º e 2º que repita curso: os indicados con carácter xeral para a asignatura.
- Para o alumnado de 2º coa asignatura pendente de 1º: os indicados no currículo para ese curso.
- Contidos:

Os especificados arriba como Mínimos esixibles para a superación da asignatura, sexa do curso actual ou do anterior.

- **Avaliación:**

Os criterios de avaliación tidos en conta serán os establecidos polo currículo do curso correspondente.

- No caso do alumnado de 2º curso que teña a asignatura pendente de superación será o docente que imparta o reforzo o encargado de avaliar a asignatura pendente.

De coincidiresha a circunstancia de ter a materia pendente e estar ademais repetindo curso, o procedemento a seguir respecto a materia pendente será o establecido no punto 9 desta programación.

- No caso do alumnado de 1º e 2º curso que non teña a nosa asignatura pendente de superación o traballo desenvolvido durante a asistencia ao reforzo será valorado cunha porcentaxe dun 20% sobre a nota da avaliación. A efectos de obter bos resultados e unha avaliación xusta o docente que imparta o reforzo e o do grupo de referencia estarán en continuo contacto. A nota da avaliación para este alumnado quedará da seguinte forma:

-

Actividades do PR	Probas obxectivas	Traballos	Actitude
20%	70,00%	20%	10%

- **Metodoloxía:**

Cada hora adicada ao reforzo entregaráselle ao alumnado unha serie de actividades, distintas ou non en función da diversidade do alumnado, que deberá entregar ao rematar a sesión. As actividades irán encamiñadas á consecución dos obxectivos mínimos e das *competencias básicas*, así como á mellora das catro destrezas básicas da nosa asignatura: escoitar, falar, ler e escribir.

10. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O obxectivo esencial da materia de Lingua Castelá, é desenvolver no alumnado as capacidades comunicativas, na súa vertente activa (produción de textos correctos desde o punto de vista comunicativo, tanto escritos como orais) como no seu aspecto pasivo (comprensión de textos orais e escritos de diferentes intencións e formas). É evidente entón, que os materiais máis habituais de uso na aula serán aqueles nos que se traballe con textos, independentemente do formato no que aparezan.

MATERIAIS IMPRESOS

- Material da biblioteca: tanto lecturas literarias como libros de consulta (dicionarios, enciclopedias, gramáticas...)
- Textos concretos para traballar os contidos das unidades didácticas.
- Material confeccionado polo docente
- Material complementario de reforzo e ampliación.

MATERIAIS AUDITIVOS E AUDIOVISUAIS

- Grabacións de programas televisivos e radiofónicos
- Cancións
- Películas e adaptacións cinematográficas de obras teatrais.

MATERIAIS INFORMÁTICOS

- Procesador de textos
- Webquest
- Páxinas web especializadas en educación que ofrecen múltiples recursos, percorridos varios pola historia de la literatura ou visitas virtuais a diferentes museos.

OUTROS MATERIAIS

- Textos reais ou “realias” (textos presentados na mesma forma na que son usados): prensa e publicidade.
- Libreta do alumno.
- Libros de texto e obras de lectura obrigatoria, ambos especificados a continuación

De acordo coa avaliación e o ritmo de aprendizaxe poderanse efectuar cambios nos materiais, así como incluír outros que se crean necesarios para a consecución dos obxectivos.

LIBRO DE TEXTO CURSO 2015/ 2016

2º E.S.O

Lengua castellana y Literatura. Anaya Edición .

LECTURAS PROPOSTAS PARA O CURSO 2015/2016

2º ESO:

PRIMEIRO TRIMESTRE

DAHL, R.: *Las Brujas*

LÓPEZ NÁRVAEZ, CONCHA: *El abrazo de la muerte*

PRADAS, NURIA: *El misterio de la casa de las glicinias* , Ed. Casals.

SEGUNDO TRIMESTRE

FERNANDO LALANA: *Nunca más*

MALLORQUÍ, CÉSAR: *Las lágrimas de Shiva*

TERCEIRO TRIMESTRE

GALLEGO, LAURA: *Trilogía*

11. TEMAS TRANSVERSAIS

A formación do alumno transcende a meramente disciplinar, polo que ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe estarán presentes os contidos transversais. A asignatura de Lingua Castelá e Literatura presenta unha importante conexión con todas as ensinanzas deste tipo; non obstante, no

desenvolvemento das unidades didácticas prestarase especial atención ás que aparecen relacionadas a continuación (realizouse unha conexión cos obxectivos que perseguen):

Educación para a convivencia:

- Respetar a autonomía dos demais.
- Dialogar como forma de solucionar as diferenzas.

Educación para a paz:

- Educar para a acción: evocación de figuras e coñecemento de organismos comprometidos coa paz para xenerar estados de conciencia.
- Entrenarse para a solución dialogada de conflitos no ámbito escolar.

Educación para o consumidor:

- Crear unha conciencia de consumidor responsable que se sitúa criticamente ante o consumismo e a publicidade.

Educación non sexista:

- Analizar criticamente a realidade e corrixir prexuizos sexistas e as súas manifestacións na linguaxe, a publicidade, os xogos, as profesións, etc.
- Consolidar hábitos non discriminatorios.

Educación ambiental:

- Desenvolver conciencia de responsabilidade respecto ao medio ambiente global

Educación vial:

- Adquirir condutas e hábitos de seguridade vial como peóns.

Educación multicultural:

- Despertar o interese por coñecer culturas diferentes coas súas crenzas, institucións e técnicas
- Desenvolver actitudes de respecto e colaboración con grupos culturalmente minoritarios.

Os temas transversais traballaranse a partir dunha triple vía:

- a) En textos seleccionados directamente, literarios e non literarios, ou en textos de cuxa análise se desprendan.
- b. Nas actividades, en donde estes temas serán xeradores das actividades de expresión oral.
- c. No estudio directo, por exemplo no caso da situación lingüística de España, do achegamento aos medios de comunicación de masas ou da publicidade.

12. AVALIACIÓN DE ALUMNOS E ALUMNAS COA MATERIA PENDENTE DE SUPERACIÓN

CONTIDOS ESIXIBLES

O Departamento informará oportunamente dos contidos esixibles para a superación da materia pendente. Cando non se especifique o contrario, estes coincidirán cos explicitados no apartado destinado a *Temporalización* presente nesta programación para cada un dos cursos.

PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DA MATERIA PENDENTE DE CURSOS ANTERIORES

O alumnado de 2º de ESO asistirá ao programa de reforzo especificado máis arriba.

Así mesmo prestarase toda a axuda necesaria para recuperar a materia pendente, tanto por parte da docente como da xefa de departamento, que estará á disposición do alumnado, tanto da ESO como de Bacharelato para resolver cantas dúbidas puideran xurdir.

ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS.¹

O procedemento a seguir será o seguinte:

- En 2º de ESO

- O alumnado non repetidor realizará as actividades encomendadas na hora de reforzo semanal; de non realizalas ou de facelo incorrectamente acadarán unha calificación negativa. En tal caso contarán coa convocatoria extraordinaria de setembro.
- O alumnado repetidor terá que realizar un caderno de exercicios nas mesmas condicións ca os de 3º e 4º curso.

Todos os membros do Departamento estarán a disposición do alumnado para resolver todas aquelas dúbidas que se lle poidan plantexar na preparación das tarefas. Con respecto ao alumnado de Bacharelato, será a xefa do departamento a encargada de efectuar o seguimento dos alumnos pendentes, resolvendo dúbidas e mantendo co alumnado todas as reunións que sexan precisas para axudarlles a preparar a materia.

CRITERIOS PARA A SUPERACIÓN DA MATERIA PENDENTE POLA AVALIACIÓN CONTINUA

Con respecto ao alumnado repetidor de 2º de ESO entenderase que supera a materia pendente no caso de realizar correctamente o caderno de exercicios establecido para tal efecto; de non ser así, superará a materia pendente no caso de acadar un 5 como mínimo na proba escrita que se realizará no mes de maio. A citada proba versará sobre os contidos mínimos do curso pendente de superación.

No caso particular dos alumnos que cursando 2º de ESO acodan a un programa de reforzo, entenderase que superan a materia en canto cursan con aproveitamento dito programa e realizan as actividades encomendadas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Os criterios de avaliación empregados para discernir se unha materia pendente está ou non superada serán os mesmos que aparecen reflexados nesta programación para cada un dos cursos.

13. ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN ESTIVAL

A supresión da promoción automática na ESO fai que os profesores deste Departamento teñamos que plantexar actividades de recuperación para o tempo estival en todos os niveis da ESO. Os alumnos e alumnas que non superen a materia en xuño, levarán para o verán unhas *fichas* con instrucións para preparar a materia de forma eficaz, coa intención de que superen os obxectivos mínimos na proba de setembro. Neste traballo que se lles entregue, teranse en conta en que aspectos o alumno non adquiriu as capacidades mínimas. Ademais deste reforzo, faranse probas obxectivas no mes de setembro para avaliar a evolución do alumnado. De ambos aspectos o profesorado determinará a cualificación da convocatoria extraordinaria.

14. ALUMNADO QUE PERDE O DEREITO Á ESCOLARIDADE

No caso de que algún alumno /-a perda a escolaridade, perderá a oportunidade de ser avaliado de forma continua. Para estes casos, crearase unha proba obxectiva que responda ao desenvolvemento da programación de aula ao longo do curso. Nesta proba o alumno debe demostrar que ten as capacidades esixidas para superar o curso.

15. ACTIVIDADES DE CONTRIBUCIÓN

PROXECTO LINGÜÍSTICO

Dada a natureza da nosa materia, a contribución á consecución do Proxecto lingüístico do centro é moi importante (de feito, dous membros do Departamento participaron activamente na súa elaboración). Tendo en conta ademais, a relativa frecuencia coa que chegan ao centro alumnos e alumnas procedentes doutros países, faise imprescindible a promoción de accións encamiñadas ao coñecemento e uso das dúas linguas da nosa Comunidade.

Tendo en conta o nivel de coñecemento do que parta cada alumno, levarase a cabo unha ensinanza lingüística que parta sempre dos usos reais do propio alumnado. Así mesmo, realizaranse as medidas de reforzo e as adaptacións curriculares individualizadas que foran necesarias para acadar unha axeitada competencia comunicativa.

Desde o Departamento fomentarase a participación nas actividades organizadas no centro para celebrar as festas e as tradicións vencelladas ás linguas e ás culturas.

PROXECTO LECTOR

Tendo en conta a importancia que ten a promoción da lectura, na programación didáctica do Departamento veñen marcadas xa unha serie de lecturas de realización obrigada para acadar o aprobado na materia. Ao mesmo tempo, contéplase a posibilidade de realizar lecturas voluntarias cuxa realización será recompensada na nota final.

Todo profesorado de primeiro ciclo participará na HORA DE LER, actividade organizada pola Vicedirección coa colaboración do Grupo de Biblioteca. Os membros do departamento que imparten clase en 1º ciclo participarán neste proxecto seguindo o horario estipulado pola Vicedirección. O profesorado poderá decidir que materiais e que metodoloxía empregará. O grupo da Biblioteca puxo a disposición do profesorado implicado unha serie de materiais, a maior parte deles, relacionados co MUNDO DO MAR, por ser esta a temática sobre a que xirará a Semana Cultural deste ano.

O profesorado de 2º ciclo participará no COFRE LECTOR, actividade tamén organizada pola Vicedirección coa colaboración do Grupo de Biblioteca. Os membros do departamento que imparten clase en 2º ciclo participarán neste proxecto seguindo o horario estipulado pola Vicedirección. Todas as aulas destes cursos terán á súa disposición uns cofres cunha selección de materiais que tamén terán moitos deles relación co das viaxes. Aquí preténdese que o alumnado faga lectura silenciosa.

En relación ao fomento da lectura, cremos de importancia os seguintes feitos:

- A realización de distintas actividades na biblioteca co motivo de que o alumnado entenda ese espazo como lugar vinculado ao traballo, pero tamén ao tempo de lecer.
- A promoción de concursos que teñan como motivo a invitación á lectura e a creación literaria a partires dela.
- A organización de encontros con autores.
- A organización de charlas que fomenten a animación á lectura.

PROXECTO DAS TIC

Dada a importancia que nos nosos días ten o coñecemento e o correcto manexo das novas tecnoloxías da información e da comunicación, dende a programación preténdese dar resposta a unha serie de aspectos que hoxe en día se entenden como imprescindibles: estamos a falar do uso dos equipos informáticos e de todos aqueles recursos que con eles están á nosa disposición, e tamén do coñecemento do funcionamento dos medios de comunicación de masas. O segundo aspecto constitúe un contido a traballar en todos os cursos ofertados no centro. Con respecto ao primeiro, encontra a súa plasmación na realización de actividades concretas que teñen como obxectivo o fomento das TIC:

- Manexo do procesador de textos
- Busca de información a través da Internet, en dicionarios e enciclopedias dixitais, así como en páxinas especializadas en contidos educativos.
- Uso do correo electrónico para enviar traballos e participacións nos distintos concursos que se promovan dende o Departamento.
- Exposicións orais que teñan como unha ferramenta máis o ordenador e o canón, incluso a pizarra dixital naquelas aulas en que se usa habitualmente.

Por suposto, a tarefa do docente non pode estar alonxada do uso dos novos medios; deberá dar exemplo e empregar as TIC na elaboración de materiais e nas exposicións levadas a cabo diariamente na aula.

PLAN DE CONVIVENCIA

En conexión con algúns dos temas transversais e en aras de lograr unha boa convivencia no centro escolar, fomentaranse o uso de actitudes non discriminatorias por razóns de cultura, lingua, sexo ou relixión, ben a través de actividades concretas ou a raíz de conflitos ou actitudes que poidan xurdir no ámbito escolar.

Parécenos importante, asemade, o cultivo da cortesía e das boas maneiras, ás veces tan denostadas nos nosos tempos. Con tal motivo, continuaremos durante todo o curso académico co obradoiro iniciado o pasado curso sobre este tema.

16. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

No momento de redactar esta programación contamos cunha serie de actividades complementarias e extraescolares nas que estamos a traballar. Entregamos ao Departamento de Actividades extraescolares a seguinte proposta:

- Participación nas actividades organizadas no centro con motivo do día da Paz, da Muller, das Letras Galegas, do libro, etc.
- Conferencia dalgún dos escritores das obras de lectura seleccionadas para a ESO. Este ano virá en marzo o escritor Fernando Lalana a falar do seus libros ao alumnado de 1º e 2º ciclo de ESO. Tamén estará a escritora Alicia Borrás para falarnos da súa nova obra Nata y chocolate invencibles, pero aínda non sabemos a data.
- Saída para asistir a algunha representación teatral.
- Participación nun concurso literario no Día de San Valentín.
- Colaboración nas actividades da biblioteca.
- *Concurso de relatos de terror* onde debe incluírse *viaxes* para celebrar o Samaín.
- Charlas de animación á lectura para 1º de ESO.
- Colaboración na Semana Cultural.
- Participación nas actividades propostas polo Concello.

17. ANÁLISE DOS RESULTADOS DA AVALIACIÓN DIAGNÓSTICA NA COMPETENCIA LINGÜÍSTICA E MEDIDAS PARA MELLORAR OS NOSOS RESULTADOS.